

LAHDEN KAUPUNGIN
RAHOITUSTOIMINNAN JA
SIJOITUSTOIMINNAN PERIAATTEET
KH 11.4.2016/ KV 16.5.2016

Sisällysluettelo

1. Yleistä	3
1.1 Rahoitus- ja sijoitustoiminnan yleiset periaatteet	3
1.2 Rahoitus- ja sijoitustoimintaan liittyvä päätöksenteko.....	3
1.3 Sisäinen pankki ja sen toimintaperiaatteet	4
1.4 Rahoitusriskit	6
2. Rahoitustoiminta	7
2.1 Rahoitustoiminnan ja varainhankinnan yleiset periaatteet	7
2.2 Varainhankinnassa käytettävät vaihtoehdot.....	8
2.3 Varainhankinnan riskit ja riskien hallinnan toimenpiteet	8
2.4 Riskienhallinnan ja riskeiltä suojautumisen tavoitteet	10
2.5 Varainhankinnan ja suojaustoimenpiteiden raportointi	11
3. Sijoitustoiminta.....	11
3.1 Sijoitustoiminnan lähtökohdat.....	11
3.2 Kassavarojen sijoittamisen yleiset periaatteet ja kassanhallinta	12
3.3 Sijoitustoiminnan riskit ja riskien hallinnan periaatteet	12
3.4 Kassavarojen sijoittaminen	13
3.5 Sijoitustoiminnan raportointi.....	15
3.6 Vastuullisen sijoittamisen periaatteet.....	15

1. Yleistä

1.1 Rahoitus- ja sijoitustoiminnan yleiset periaatteet

Tässä asiakirjassa määritellään Lahden kaupungin sekä Lahti-kaupunkikonsernin rahoitus- ja sijoitustoiminnan sekä rahoitusriskien hallinnan periaatteet, jotka päivitetään valtuustokausittain tai tarvittaessa kesken valtuustokauden. Kaupunginhallitus antaa tarvittaessa tarkempia ohjeita, määräyksiä tai tavoitteita rahoitus- ja sijoitustoimenpiteille näiden periaatteiden pohjalta.

Rahoitus- ja sijoitustoiminnan hoito sekä näihin liittyvien riskien hallinta sisältyvät rahatoimen hoitoon. Rahatoimeen kuuluvat kaupungin maksuliikenteen, rahoitusomaisuuden¹, käyttöomaisuusarvopapereiden, muiden pitkäaikaisten sijoitusten, vieraan pääoman sekä maksuvalmiuden suunnittelu ja hoito sekä kaupunkikonsernin keskitettyä rahoitushuoltoa hoitavan sisäisen pankin toiminnasta huolehtiminen. (Lahden kaupungin hallintosääntö 38 §)

Rahoitus- ja sijoitustoiminnan ensisijaisena tehtävänä on tukea kaupungin ja kaupunkikonsernin reaali-prosessin toimintaa ja suojata saavutettua varallisuusasemaa. Rahoitus- ja sijoitustoiminnan hoidossa on tavoitteena riippumattomuus ja tasapuolisuus suhteessa palveluja tarjoaviin osapuoliin nähden.

Rahoitus- ja sijoitustoiminta sekä rahoitusriskien hallinta on kaupunkiorganisaatiossa keskitetty ja käytännön toimenpiteistä – suunnittelusta, hoidosta ja valvonnasta - vastaa kaupunginhallituksen toimialaan kuuluva konsernipalvelut ja sen rahoituspalvelut yksikkö. Rahoitus- ja sijoitustoimintaan liittyviä palveluja tuotetaan myös kaupungin omistamille yhtiöille ja muille Lahden kaupungin määräysvallassa oleville yhteisöille ja säätiöille. Kaupunkikonsernin sisäisestä rahoitus- ja sijoitustoiminnasta huolehtii kaupunginhallituksen toimialan rahoituspalvelut yksikkö, jonka vastuulla on sisäinen otto- ja antolainaus, kaupunkikonsernin likviditeetin ja kassanhallinnan hoito sekä konsernin rahoitusriskien hallinta. Edellä mainituista tehtävien hoidosta muodostuu sisäisen pankin toimintakokonaisuus.

1.2 Rahoitus- ja sijoitustoimintaan liittyvä päätöksenteko

Kaupungin taloudenhoitoa, johon rahatoimi kuuluu, ohjaa ja valvoo konsernipalvelut ja johtaa kaupunginjohtaja kaupunginhallituksen alaisuudessa. Kaupunginvaltuusto hyväksyy yleiset periaatteet, joita noudatetaan rahoitus- ja sijoitustoiminnassa. Kaupunginvaltuusto päättää lainan ottamista ja lainan antamista kokevista periaatteista talousarvion hyväksymisen yhteydessä tai erikseen, sekä antolainojen ja vieraan pääoman muutoksista talousarvion hyväksymisen yhteydessä. Muista rahatoimeen ja rahoitukseen liittyvistä asioista päättää kaupunginhallitus, joka voi siirtää lainan ottamista, antamista ja sijoitustoimintaa koskevaa ratkaisuvalltaansa edelleen muille toimielimille ja viranhaltijoille. (Lahden kaupungin hallintosääntö 2016 32 §, 33 §)

---

¹ Rahoitusomaisuutta ovat rahat, saamiset ja tilapäisesti muussa muodossa olevat rahoitusvarat. Rahoitusomaisuuteen kuuluvien saamisten, kuten myyntisaamisten, ennakkomaksujen ja siirtosaamisten, hoidon periaatteet ohjeistetaan tarpeen mukaan erikseen.

Konsernipalvelujen tehtävänä on johtaa, ohjata ja kehittää rahoitus- ja sijoitustoimintaa sekä kaupungin maksuliikennettä. Konsernipalvelujohtaja päättää kaupungin kassavarojen sijoittamisesta ja tallettamisesta kaupunginjohtajan tarpeelliseksi katsomien ohjeiden mukaan. (Kaupunginhallituksen toimialan toimintasääntö 2016 3., 7.)

Konsernipalvelut suunnittelee ja toteuttaa rahoitusjärjestelyt, päättää sijoitusten tekemisestä ja rahoitusriskien hallintaan liittyvien toimenpiteiden toteuttamisesta hyväksytyjen periaatteiden mukaisesti. Konsernipalvelut vastaa kaupunkikonsernin maksuvalmiuden suunnittelusta ja sen ylläpitämisestä sekä kaupungin maksuliikenteen hoidosta sekä rahatoimeen liittyvästä raportoinnista.

1.3 Sisäinen pankki ja sen toimintaperiaatteet

Kaupunkikonsernin sisäisen sijoitus - ja rahoitustoiminnan eli sisäisen pankin toiminnan tarkoituksena on turvata kaupunkikonsernin maksuvalmius kaikissa tilanteissa mahdollisimman edullisesti, taata tytäryhtiöiden rahoituksen saatavuus, varmistaa saavutetun rahoitusaseman säilyminen sekä vastata konsernin riskienhallinnasta.

Sisäisen pankin toiminnan lähtökohtana on kaupunkikonsernin rahoitusaseman turvaaminen. Toiminnan tavoitteena on tasapainottaa kaupunkikonsernin sisäinen rahan tarve ja rahan tarjonta, alentaa konsernin rahoituskustannuksia sekä lisätä sijoitustuottoja. Rahoitusriskien hallinnan tavoitteena on koordinoida ja keskitetysti hallita kaupunkikonsernissa esiintyviä rahoitusriskejä. Sisäisen pankin toiminnan lähtökohtana on kaupunkikonsernin edun turvaaminen. Konsernin sisäisen pankin käytännön toiminnasta vastaa kaupunginhallituksen toimialaan kuuluva rahoituspalvelut yksikkö.

Tytäryhtiöllä tarkoitetaan kaupungin suoraan tai välillisesti omistamaa yhtiötä tai muuta Lahden kaupungin määräysvallassa olevaa yhteisöä tai säätiötä.

Konsernitilit

Kaupungin ja tytäryhtiöiden kassavarat kootaan yhteen konsernitilijärjestelmän avulla. Konsernitili on Lahden kaupunkikonsernin keskeinen kassanhallinnan väline: Kaupunki joko lainaa sisäisen pankin toiminnan välityksellä kerätyt varat niitä tarvitseville konserniin kuuluville yhteisöille tai sijoittaa ne keskitetysti kaupungin rahoitus- ja sijoitustoiminnan periaatteiden mukaisesti.

Konsernitilissä periaatteena on se, etteivät tytäryhtiöt tee erillisiä sijoituksia pankkitileillä olevien varojen osalta vaan pitävät varansa konsernitileillä ja saavat niille markkinaehtoisen koron. Konsernitilijärjestely tehostaa pankkitileillä olevien varojen ja kaupunkikonsernin maksuvalmiuden hallintaa ja seurattavuutta. Lisäksi konsernin varojen tasaaminen pienentää ulkoisen rahoituksen tarvetta ja sitä kautta alentaa rahoituskustannuksia.

Antolainaus

Kaupunki myöntää tytäryhtiöilleen lyhyt- ja pitkäaikaista rahoitusta sisäisen pankin kautta. Lyhytaikaista rahoitusta myönnetään maksuvalmiuden turvaamiseen ja käyttöpääomatarvetta

varten pääsääntöisesti konsernitililimiittien kautta. Konsernitililimiittiä voidaan tietyissä tapauksissa käyttää myös pitkäaikaisena, yli vuoden kestäväenä rahoituksena investoinnin väliaikaiseen (rakennusaikaiseen) rahoitukseen.

Riskien hallinta

Rahoitusriskien hallinta on osa keskitettyä rahoitushallintoa. Rahoitusriskien koordinoinnilla voidaan tasata ja vähentää konsernin rahoitusriskejä ja valvoa kokonaisriskien kehittymistä.

Mikäli tytäryhtiö järjestää rahoitus-, sijoitus- tai riskien hallinnan palvelut ulkopuolisen rahoituslaitoksen kanssa, tulee sen olla aina yhteydessä sisäiseen pankkiin ennen rahoitus- ja sijoituspäätösten ja riskien hallintaan liittyvien päätösten tekemistä sekä kilpailuttaa järjestely myös sisäisellä pankilla ulkoisten rahoituslaitosten lisäksi. Konsernipalvelut voi antaa tarkempia, tarpeelliseksi katsomiaan ohjeita konserniyhteisöille riskien hallinnan koordinointiin liittyen. Konsernin tytäryhteisöjen ja muiden yhteisöjen on toiminnassaan noudatettava lisäksi Lahti-konsernin konserniohjetta.

Sisäisen pankin toiminnassa noudatetaan seuraavia periaatteita ja toimintatapoja:

- Sisäisen pankin asiakkaiksi voivat liittyä kirjallisen asiakkuussopimuksen hyväksymisellä kaupunkikonserniin kuuluvat yhteisöt.
- Sisäisen pankin asiakkaiksi liittyneet yhteisöt voivat tehdä lyhyt- ja pitkäaikaisia talletuksia markkinatilanteen mukaisilla ehdoilla ja saada vastaavasti kaupunginvaltuuston hyväksymien periaatteiden mukaisin ehdoin markkinaehtoiseen hinnoitteluun perustuvia lyhyt- ja pitkäaikaisia lainoja. Talletuksiin ja lainoihin sisällytetään toiminnan kulujen kattamiseksi sijoitus- ja rahoitusmarginaali. Kulloinkin sovellettavasta marginaalista päättää konsernipalvelujohtaja.
- Lainojen ja talletusten ehdot ja muut sopimukset laaditaan kirjallisina.
- Sisäisen pankin edellyttämät pankkitilijärjestelyt toteutetaan käyttämällä pankkien tarjoamia konsernitilipalveluja. Tytäryhteisöt voivat nostaa varansa milloin tahansa (avistaehto). Määräajaksi tehdyt talletukset ovat tytäryhteisön käytettävissä talletusten eräännyttyä.
- Kiinteät ulkopuolisten perimät palvelumaksut (esim. pankin palvelumaksut) peritään aiheuttamisperiaatteiden mukaisesti.
- Kaupunki ottaa vastaan lyhyt- ja pitkäaikaisia sijoituksia konserniin kuuluvilta yhteisöiltä ja säätiöiltä ilman euromääräistä ylärajaa.
- Kaupunki ei aseta tehdyille talletuksille erillistä vakuutta. Kaupunki ei myöskään vaadi tytäryhteisöiltään erillistä vakuutta myöntämälleen luottolimiitille tai antolainalle.
- Sisäisen pankin toiminnassa huomioidaan EU:n valtioneuvoston säädökset sekä kansallinen lain-säädäntö ja muut säännökset.

Sisäisen pankin toiminnasta raportoidaan kaupunginhallitukselle säännöllisesti. Kaupungin tytäryhteisöjen sisäisen pankin palvelut toteutetaan konsernipalvelujen tarpeelliseksi katsomien ohjeiden mukaisesti.

1.4 Rahoitusriskit

Rahoitus- ja sijoitustoimintaan liittyvät riskit voidaan jakaa likviditeetti-, luotto ja markkinariskeihin. Likviditeettiriski ja luottoriskit liittyvät sopimusosapuoleen, tämän kykyyn hoitaa velvoitteensa, tai markkinoiden toimivuuteen. Markkinariskit ovat markkinahintojen muutoksista aiheutuvaa tulevaisuuden epävarmuutta. Epävarmuus liittyy ennakoimattomuuteen sekä kustannusten hallitsemattomaan nousuun tai taloudellisen tappion mahdollisuuteen.

Likviditeettiriskit

Likviditeettiriskejä ovat maksuvalmiusriski, jälleenrahoitusriski ja sijoitusten likviditeetin liittyvä riski. Maksuvalmiusriskillä tarkoitetaan riskiä siitä, ettei kaupunki selviydy maksuvelvoitteistaan ajallaan. Jälleenrahoitusriski liittyy rahoituksen saatavuuteen - pystyykö kaupunki joka tilanteessa uudelleenrahoittamaan tulevat rahoitustarpeensa - sekä varainhankinnan hinnan nousuun ja muiden ehtojen kohtuullisuuteen. Sijoitukseen liittyvä likvidisyysriski on epävarmuutta siitä, pystyykö kaupunki joka tilanteessa ja tarvittaessa realisoimaan sijoituksensa markkinoilla ilman merkittäviä tappioita.

Luottoriskit

Luottoriskejä ovat vastapuoliriski, uudelleensijoitusriski ja myyntisaamisten luottotappioriski. Vastapuoliriskillä tarkoitetaan riskiä, ettei sopimusvastapuoli suoriudu sopimus- tai maksuvelvoitteistaan. Uudelleensijoitusriski toteutuu, jos sijoituksen korkomaksuja ja pääoman palautuksia ei pystytä sijoittamaan alun perin tavoitellulla tuotolla tai ehdoilla. Myyntisaamisten luottotappioriskillä tarkoitetaan kaupungille tulossa olevan erääntyneen maksun tai sen osan laiminlyöntiä.

Markkinariskit

Korkoriskillä tarkoitetaan korkomuutosten aiheuttamaa epävarmuutta joko sijoituksen tai velan kassavirroissa (korkovirtariski) tai sijoituksen tai velan pääoman arvossa (hintariski). Valuuttariski on valuuttamääräisen sijoituksen tai velan valuuttakurssimuutoksista aiheutuva epävarmuus, joka kohdistuu kassavirtoihin tai valuuttamääräisen tase-erän arvostukseen kirjanpidossa tai tilinpäätöksessä. Osakesijoituksen hintariski tai hyödykehintariski liittyy osakkeen tai hyödykkeiden arvonmuutoksiin.

Korkoriski jakaantuu korkovirtariskiin ja hintariskiin:

Korkovirtariski

Korkovirtariskillä tarkoitetaan korkomuutosten aiheuttamaa epävarmuutta ja ennakoimattomuutta lainan, sijoituksen tai muun sopimuksen kassavirtoihin. Korkovirtariskiin vaikuttaa lainan, sijoituksen tai johdannaisopimuksen korkosidonnaisuusaika, joka kertoo kuinka pitkän ajan korkokustannukset ovat tiedossa. Kiinteäkorkoisessa lainassa tai sijoituksessa ei ole korkovirtariskiä sopimuksen voimassaoloaikana ts. kiinteäkorkoisen lainan tai sijoituksen korkosidonnaisuusaika on lainan voimassaoloaika. Vaihtuvakorkoiset lainat ja sijoitukset altistavat korkovirtariskille. Korkovirtariski on sitä suurempi, mitä lyhempi korkosidonnaisuusaika on.

Hintariski:

Hintariski aiheutuu yleisen markkinakorkotason vaihtelusta. Kiinteäkorkoisen lainan, sijoituksen tai muun sopimuksen käypä arvo muuttuu korkotason muuttuessa. Hintariski on sitä suurempi, mitä pidempi on velan, sijoituksen tai muun sopimuksen korkosidonnaisuusaika. Kiinteäkorkoisessa sopimuksessa korkotason muutoksen aiheuttama hintariski toteutuu kun sopimuskorko poikkeaa markkinakorkotasosta. Korkotason alentuessa kiinteäkorkoisen velan ennaikainen takaisinmaksu edellyttää erillisen hyvityksen maksamista velkojalle velkapääoman lisäksi. Vastaavasti korkotason noustessa kiinteäkorkoisen sijoituksen ennen eräpäivää tapahtuva myynti aiheuttaa sijoittajalle pääomatappion.

2. Rahoitustoiminta

2.1 Rahoitustoiminnan ja varainhankinnan yleiset periaatteet

Kaupungin keskeiset rahoituslähteet ovat verotulot, tulonsiirrot valtiolta ja kaupungin perimät maksut ja korvaukset. Tavoitteena on, että tuloilla katetaan kaupungin käyttömenot, tuottamattomat investoinnit ja lainanhoitokulut. Lainarahoitusta käytetään kaupunkikonsernin tilapäisten kassa-alijäämien tai sisäisen pankin kautta välitettyjen lainojen aiheuttamien rahoitustarpeiden kattamiseen ja kaupunginvaltuuston talousarviossa tai erikseen päättämän velan ottoon. Erillisin päätösin lainarahoituksen sijaan voidaan käyttää muuta rahoitusmuotoa.

Lahden kaupunki hankkii rahoituksen peruskaupungille sekä antolainapäätösten mukaisesti pääsääntöisesti kaupungin tytäryhteisöille tai muille kaupungin määräysvallassa oleville yhteisöille ja säätiöille, joilla on mahdollisuus hankkia rahoituksensa myös ulkoiselta rahoittajalta.

Tytäryhtiön on rahoitusta järjestäessään noudatettava Lahden kaupungin konserniohjeita, rahoitustoiminnan ja sijoitustoiminnan periaatteita sekä sisäisen pankin toimintaperiaatteita ja

muita konsernipalvelujen antamia, tarpeelliseksi katsomiaan rahoitustoimintaan liittyviä ohjeita. Konsernitilin luottolimiittiä käytetään kaupunkikonsernin maksuvalmiuden hallintaan ja lyhytaikaisen rahoituksen tarpeisiin.

Varainhankinta toteutetaan pääsääntöisesti euromääräisenä. Kaupunki voi ottaa valuuttamääräistä lainaa, mikäli se on markkinatilanne huomioiden tarkoituksenmukaista ja kokonaistaloudellisesti edullisinta. Valuuttariski eliminoidaan aina lainan noston yhteydessä.

Varainhankinnan tavoitteena on turvata Lahden kaupungin ja kaupunkikonsernin maksuvalmius kaikissa markkinatilanteissa ja olosuhteissa. Kaupunki turvaa rahoituksen saatavuuden ylläpitämällä kaupungin hyvää nimeä markkinoilla sekä vakaalla ja suunnitellulla rahoituksen hankinnalla. Erilaisia rahoitusmuotoja ja rahoituslähteitä pyritään hyödyntämään tehokkaasti kulloinkin markkinatilanne huomioiden. Varainhankinta toteutetaan ottamalla huomioon kaupungin ja tytäryhtiöiden investointien taloudellinen vaikutusaika.

2.2 Varainhankinnassa käytettävät vaihtoehdot

Varainhankinta jaetaan lyhytaikaiseen, alle yhden vuoden ($\leq 1v$) ja pitkäaikaiseen, yli yhden vuoden ($> 1v$) rahoitukseen.

Lyhytaikainen rahoitus

- luottolimiitit
- kuntatodistukset
- konsernitililimiitit

Lyhytaikainen rahoitus varmistetaan solmimalla rahoittajien kanssa rahoituslimiittejä. Näitä ovat Kuntatodistus-ohjelmat, joiden puitteissa kaupunki voi nostaa lyhyellä varoitusajalla lainaa laskemalla liikkeeseen kuntatodistuksia. Konsernitilijärjestelmällä voidaan hyödyntää konsernitiliin liittyneiden yhteisöjen kassavaroja sekä pankin myöntämiä tililimiittejä.

Pitkäaikainen rahoitus

- velkakirjalainat
- joukkovelkakirjalainat
- leasing-rahoitus

Pitkäaikaisen rahoituksessa pyritään ensisijaisesti turvaamaan rahoituksen saatavuus.

2.3 Varainhankinnan riskit ja riskien hallinnan toimenpiteet

Rahoitusriskeistä Lahden kaupungin varainhankintaan ja rahoitustoimintaan kohdistuvia ja tunnistettuja riskejä ovat: korkoriski, jälleenrahoitusriski, vastapuoliriski ja valuuttariski.

Korkoriski

Lahden kaupungin rahoitustoiminnan korkoriskin hallinnan tavoitteena on korkotason muutosten epäedullisten vaikutusten tasaaminen, kassavirtojen ennakoitavuuden parantaminen sekä korkokustannusten alentaminen.

Korkovirta- ja hintariski käyttäytyvät toisille vastakkaisesti korkosidonnaisuusajan suhteen. Korkoriskin hallinnassa pyritään hakemaan tasapainoa korkovirtariskin ja hintariskin välillä. Kiinteäkorkoisen rahoituksen määrän lisääminen parantaa korkovirtojen ennustettavuutta, mutta saattaa nostaa keskimääräistä rahoituskustannusta pitkällä aikavälillä tai tarkasteluhetken markkinakorkotasoon verrattuna. Kohtuullisten rahoituskustannusten ja hyväksyttävän keskimääräisen korkotason arvio perustuu pitkän aikavälin korkojen keskitasoon.

Riskien hallinnan toimenpiteet:

- ⇒ kiinteäkorkoisten ja vaihtuvakorkoisten lainojen korko/valuuttasidonnaisuuksien jakaminen tai muuttaminen
- ⇒ lainojen hajauttaminen erääntymään tasaisesti eri vuosille, laina-aikajakauma
- ⇒ lainojen maturiteettipainotuksien muuttaminen (lyhytaikainen, pitkäaikainen)

Korko- ja valuuttasidonnaisuuteen voidaan vaikuttaa joko lainan noston yhteydessä tai solmimalla erillinen johdannaissopimus. Johdannaissopimus voi kohdistua yhteen tai useampaan lainaan tai koko lainasalkkuun ilman lainakohtaista kytköstä.

Jälleenrahoitusriski

Jälleenrahoitusriski on talous- ja markkinatilanteesta sekä lainsäädännön muutoksista johtuva epävarmuutta rahoituksen saatavuudesta. Jälleenrahoitusriski koskee erityisesti pitkäaikaisen luotonannon saatavuutta, tavoiteltuja luoton ehtoja ja hintaa.

Tavoitteena on jälleenrahoitusriskin pienentäminen eräännyttämällä lainoja tasaisesti eri vuosille mahdollisuuksien mukaan. Riskiin varaudutaan ennakoimalla tulevien vuosien lainannostotarpeet ja huolehtimalla riittävästä, maksuvalmiuden turvaavista likviditeettireserveistä, joiden avulla voidaan järjestellä rahoitusta lyhyellä aikavälillä.

Riskien hallinnan toimenpiteet:

- ⇒ lainojen hajauttaminen erääntymään tasaisesti eri vuosille, laina-aikajakauma
- ⇒ lainojen maturiteettipainotuksien muuttaminen (lyhytaikainen, pitkäaikainen)
- ⇒ ylläpidetään kaupungin hyvää nimeä vakaalla ja suunnitellulla lainanotolla (lainan nostojen ajoittaminen, nostoerien suuruus, maturiteettipainotukset)
- ⇒ erilaisten rahoitusvaihtoehtojen ja rahoituslähteiden käyttäminen
- ⇒ riittävät likviditeettireservit maksuvalmiuden turvaamiseksi (käyttämättömät rahoitusliimit)

Vastapuoliriski

Liittyy sopimusvastapuolen kykyyn suoriutua sitoumuksesta ja suorittaa sitoumuksen arvon mukainen hinta. Rahoitustoiminnassa riski kohdistuu johdannaissopimuksiin.

Riskien hallinnan toimenpiteet:

⇒ sopimusosapuolina käytetään luotettavia, tunnettuja ja vakavaraisia vastapuolia.

Valuuttariski

Valuuttariski on valuuttamääräisiin lainoihin kohdistuva valuuttojen kurssimuutoksista aiheutuva epävarmuus. Kaikki valuuttamääräiset lainat muunnetaan noston yhteydessä koron- ja valuutanvaihtosopimuksin euromääräisiksi, joten avointa valuuttariskiä ei ole.

Riskien hallinnan toimenpiteet:

⇒ riski eliminoidaan lainan noston yhteydessä valuutan- ja koronvaihtosopimuksilla.

2.4 Riskienhallinnan ja riskeiltä suojautumisen tavoitteet

Rahoituksen kustannus tai tuleva jälleenrahoitustarve ei saa vaarantaa kaupungin kykyä vastata laissa kunnalle määriteltyä tehtävää. Rahoitusrasitus pitää säilyttää mahdollisimman kohtuullisella tasolla talouden tasoon ja kehitykseen sekä kaupungin maksukykyyn nähden. Talouden suhdanteiden eri vaiheissa toteutetaan erilaisia riskeiltä suojautumisen toimenpiteitä. Suhdanteiden muuttuessa myös olemassa olevia suojauksia voidaan muuttaa tulevaisuuden taloustilanteeseen parhaiten sopivalla tavalla. Itse velan määrään ei voida vaikuttaa suojautumistoimenpiteillä tai riskipolitiikalla.

Kaupunki suojautuu rahoitusriskien yhteisvaikutuksilta siten, että riskit ovat riittävän hajautettuja ja etteivät lainasalkusta aiheutuneet rahoituskustannukset kasva tarkastelukauden aikana talouden kantokykyyn nähden ennakoimattoman suureksi. Ennakoitavuudella ja hajauttamisella pyritään saamaan sopeutumis- ja reagointiaikaa rahoitusmarkkinoilla tapahtuvia muutoksia vastaan.

Lähtökohtana rahoituksen riskien hallinnassa on kaupunkikonsernin riskiaseman tunnistaminen ja riskien suojaaminen mahdollisimman tehokkaasti. Lahden kaupunkikonserni voi käyttää rahoitusriskin hallinnassa seuraavia johdannaisinstrumentteja:

koronvaihtosopimukset, valuutanvaihtosopimukset, swaption-sopimukset, korko-optiot l. korkokatot ja korkolattiat sekä näiden yhdistelmät, korkotermiinit, valuuttatermiinit ja hyödykejohdannaiset (kohde-etuus määritetään tapauskohtaisesti). Johdannaissopimuksia käytetään vain riskin hallinta tarkoituksessa.

Kunkin johdannaistyyppin osalta ennen sen käyttöönottoa on varmistettava, että sen taloudelliset vaikutukset eri tilanteissa ymmärretään ja johdannaisinstrumentin kirjanpitokäytäntö ja tilinpäätösraportointiratkaisu on tiedossa.

Riskiä mitataan ja analysoidaan seuraavilla mittareilla:

- keskimääräinen korkosidonnaisuusaika
- maturiteettijakauma
- suojausaste
- lainojen keskikorko
- korkoherkkyys

Tarkemmat tavoitteet riskienhallinnalle asetetaan ja/tai tarkistetaan vuosittaisen talousarvio-prosessin yhteydessä kaupunginhallituksen toimialan käyttösuunnitelmassa. Lisäksi vuosittain laaditaan kaupungin lainannostosuunnitelma.

2.5 Varainhankinnan ja suojaustoimenpiteiden raportointi

Katsaus kaupunkikonsernin ja emokaupungin lainoista ja suojauksista, ns. lainasalkkuanalyysi, esitetään kaupunginhallitukselle aina lainannostosuunnitelman yhteydessä ja muulloin tarvittaessa. Lainannostojen toteutumisesta raportoidaan kaupunginhallitukselle aina nostopäätösten teon yhteydessä.

3. Sijoitustoiminta

3.1 Sijoitustoiminnan lähtökohdat

Kuntalain 14 §:n (410/2015) mukaan valtuuston tehtävänä on päättää kunnan varallisuuden hoidon ja sijoitustoiminnan perusteista. Sijoitustoiminnalla tarkoitetaan kunnan toimialaan ja tehtäviin liittyvää sijoittamista ja kassavarojen sijoittamista. Lisäksi kaupungilla voi olla toimexiantona sijoitettavia lahjoitusvaroja.

Toimialasijoittamisella tarkoitetaan sijoituksia, joilla edistetään kaupungin tehtäviin kuuluvia päämääriä, kuten palvelutuotannon järjestämistä, elinkeinorakenteen muutosta tai työllisyyden turvaamista kunnan tai seutukunnan alueella. Toimialasijoituksia ovat oman tai vieraan pääoman ehtoiset sijoitukset yhteisöihin, jotka hoitavat kaupungin tehtäviä tai joiden toiminnan tarkoituksena on tukea kaupungin tehtäviin liittyviä päämääriä. Toimialasijoitukset ovat pääsääntöisesti tarkoitettu investointien rahoittamiseen. Sijoitukset voivat olla antolainoja (velkakirjalainoja tai pääomalainoja) sekä osake- tai osuuspääomasijoituksia tai vaihtovelkakirjalainoja. Annetut lainat voivat olla korollisia tai korottomia.

Toimialasijoittamisessa otetaan huomioon kuntalain asettamat rajoitukset sekä EU:n valtiontukisäännökset, jotka koskevat etenkin kaupungin myöntämiä takauksia.

Kassavarat jaetaan maksuliikennevaroihin ja kassaylijäämään. Maksuliikennevaroja ovat rahoituslaitosten käyttötileillä olevat varat ja käteisvarat. Sijoitettavia kassavaroja eli kassaylijäämää ovat varat, jotka eivät määrittelyhetkellä ole sidottu maksuliikenteen ylläpitoon.

Kaupungin kassavarat sisältävät pankkitileillä, talletuksissa ja rahoitusarvopaperisijoituksissa olevat varat sekä erilliset rahastoidut, kuten vahinkorahaston, varat. Pankkitileillä olevat varat on pääosin keskitetty konsernitileille. Sijoitettaviin kassavaroihin lasketaan myös tytäryhtiöiden konsernitilien yksikkötileillä olevat varat.

Kaupunginvaltuusto päättää tässä asiakirjassa esitellyistä sijoitustoiminnan perusteista vain kassavarojen sijoittamisen osalta. Toimialasijoittamisen perusteista päätetään vuosittain talousarviossa tai valtuuston erikseen tekemän sijoituspäätöksen yhteydessä. Erityiskatteisten lahjoitusvarojen ja omien rahastovarojen sijoittamista ohjaavat rahastosäännöt.

Kassavarajojen sijoittamisen toimenpiteet toteuttaa kaupunginhallituksen toimialaan kuuluva rahoituspalveluyksikkö. Konserniyhtiöiden sijoitustoimintaa säätelee lisäksi konserniohje sekä konsernipalvelujen mahdollisesti antamat erilliset ohjeet.

3.2 Kassavarojen sijoittamisen yleiset periaatteet ja kassanhallinta

Sijoitustoiminnan tulee lähtökohtaisesti olla taloudellisesti tuottavaa, vähimmäistavoitteena on sijoitusten reaaliarvon säilyttäminen. Kassavarat on sijoitettava mahdollisimman turvavasti siten, että vaara pääoman menettämisestä on vähäinen. Sijoitustoiminnassa otetaan myös ensisijaisesti huomioon maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden turvaaminen.

Kassavarojen hallinnoinnin ensisijainen tavoite on turvata kaupunkikonsernin maksuvalmius kaikissa olosuhteissa. Maksuvalmius ennakoidaan maksuvalmiussuunnittelulla ja kassaennusteilla. Kaupungin käyttämiä maksuliikennepalveluja hankitaan vähintään kahdelta palveluja tarjoavalta rahalaitokselta. Tällä varmistetaan, että kaupungin maksuliikenne tulee hoidettua myös riskitilanteissa.

Sijoituksiin käytettävissä oleva rahamäärä ja sijoitusaika arvioidaan maksuvalmius- ja kassaennusteella. Kassavaranto pidetään riittävän suurena, jotta maksuvalmius säilyy hyvänä. Päivittäisen maksuliikenteen hoidossa ylijäävät varat sijoitetaan kassanhallinnan kannalta tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Kassavarojen sijoituskohteet ja -palvelut on kilpailutettava silloin, kun siihen käytännössä on mahdollisuus.

3.3 Sijoitustoiminnan riskit ja riskien hallinnan periaatteet

Sijoittamiseen liittyviä riskejä ovat likviditeettiriski, luotto- ja vastapuoliriski, ja markkinariski.

Maksuvalmiusriski liittyy koko kaupunkikonsernin rahoitukselliseen asemaan. Siihen varaudutaan ja sitä hallitaan maksuvalmius- ja kassasuunnittelulla, ts. enakoimalla kassavarojen koko, ajoittuminen ja likvidisyys, riittävillä kassavaroilla ja likviditeettireservinä toimivilla, valmiiksi neuvotelluilla pankkitili- tai muilla luottolimiiteillä ja kuntatodistusohjelmilla. Tytäryhtiöillä voi olla omat neuvotellut yritystodistusohjelmat.

Sijoitusten likvidisyysriski on sijoitusinstrumenttikohtainen ja liittyy siihen, päästäänkö sijoitus muuttamaan rahaksi ja varoja käyttämään tarvittaessa ennen sopimuksen eräpäivää, ts. onko sijoitusinstrumentti jälkimarkkinakelpoinen vai ei-jälkimarkkinakelpoinen. Likvidisyysriski voi realisoitua, vaikka itse sijoitusinstrumentti olisi jälkimarkkinakelpoinen, mutta sillä ei ole toimivia jälkimarkkinoita (ei ostajia ja myyjiä). Likvidisyysriskejä pienennetään hajauttamalla sijoitukset siten, että riittävä osa sijoituksista on jälkimarkkinakelpoisia ja niiden likvidisyys on hyvä.

Vastapuoliriski tulee huomioida sijoituksen tuottovaatimuksessa. Riskiä hallitaan määrittelemällä sallitut sijoituskohteet, sijoitusaika ja yksittäisten sijoitusten osuudet. *Uudelleensijoitusriski* voi toteutua, jos totuttua sijoituskohdetta ei enää ole tai sen riskiprofiili on muuttunut alkuperäisestä.

Luottoriskejä pienennetään hajauttamalla sijoituksia useaan eri kohteeseen sekä hajauttamalla sijoitusten erääntymistä ajallisesti että määrällisesti. Luottoriskin hallinnassa on keskeistä, että sijoitukset tehdään kohteisiin, joilla on hyvä luottokelpoisuus. Vastapuolen pitkäaikainen luottokelpoisuusluokitus on oltava sopimuksen tekohetkellä vähintään ns. investment grade-luokitus eli vähintään BBB- -tasoa. Luokituksen vähimmäistaso tulee suhteuttaa Suomen valtion kulloiseenkin luottoluokitukseen. Tarvittaessa kaupunginhallitus voi hyväksyä poikkeavan vastapuoliluokituksen.

Investment grade-luokituksen taso vaihtelee suurimpien luottoluokitusyhtiöiden mukaan seuraavasti: Standard & Poor's AAA-BBB-, Moody's Aaa-Baa3 ja Fitch AAA-BBB-.

Korkovirtariski on suurimmillaan sijoituksessa, jonka korkosidonnaisuusaika on lyhyt. Määräaikaisessa tai nollakorkoisessa sijoituksessa ei ole korkovirtariskiä, mutta korkojen *hintariski* on olemassa: Koronmuutosten todennäköisyys kasvaa ajan kuluessa, samoin kasvaa myös riski sijoituksen arvon vaihtelusta. Korkoriskiä pienennetään hajauttamalla sijoituksia kohteittain, ajallisesti sekä määrällisesti. Riskin pienentämiseen voidaan käyttää johdannaissopimuksia suojautumistarkoituksessa.

Sijoitukset tehdään pääsääntöisesti euromääräisinä. Suorat valuuttamääräiset sijoitukset voivat kuitenkin olla mahdollisia tietyissä erityistapauksissa, tällöin sijoitusten *valuuttariski* eliminoidaan johdannaissopimuksilla. Valuuttariski voi syntyä myös välillisesti, jos esimerkiksi rahasto tekee valuuttamääräisiä sijoituksia. Tällaisissa tapauksissa on selvitettävä, miten kurssimuutokset näkyvät rahaston arvossa ja miten rahasto hallitsee kurssiriskiään.

Osakesijoituksen hintariski tai hyödykehintariski liittyy kohteen arvonmuutoksiin. Kaupunki sijoittaa kassavarojaan korkoinstrumentteihin. Erityiskatteisten rahastojen sijoituksissa voidaan käyttää osakepohjaisia sijoitustuotteita rahaston sääntöjen rajoissa. Hyödykesijoituksia ei tehdä.

3.4 Kassavarojen sijoittaminen

Kassanriittävyys määrittelee sen, sijoitetaanko kassaylijäämä lyhytaikaisesti, juoksuajaltaan alle vuoden mittaisiin, vai pitkäaikaisiin, yli vuoden mittaisiin, sijoituksiin. Lyhytaikainen kassaylijäämä sijoitetaan mahdollisimman vähäriskisesti siten, että sijoitukselle pyritään saamaan korkeampi tuotto kuin konsernitilillä.

Kassavarojen sijoittamisen periaatteina ovat:

1. Luottokelpoisuus
2. Likvidisyys
3. Tuotto

Kassavarojen sijoittamisessa otetaan myös huomioon kassavarantoon jo ennestään sisältyvien sijoitusten luottokelpoisuus, likvidisyys ja tuotto.

Kassaylijäämän sijoituskohteena kotimaassa tai Euroopan Unionin alueella *euromääräisinä* sijoituksina voivat olla (valuuttamääräisissä kurssiriski aina eliminoitu)

- rahalaitosten tai vastaavien tarjoamat tilimuotoiset sijoituskohteet (pankkitilit)

- ei – jälkimarkkinakelpoiset instrumentit (rahamarkkinatalletukset)
- lyhyt - ja pitkäaikaiset jälkimarkkinakelpoiset korkoinstrumentit
  - rahamarkkinainstrumentit: rahalaitosten sijoitustodistukset, yritystodistukset, kuntatodistukset (< 12 kk)
  - valtion velkasitoumukset (< 12 kk)
  - valtion joukkovelkakirjalainat (>12 kk)
  - yritysten ja yhteisöjen joukkovelkakirjalainat (>12 kk)
  - pääomasuojatut strukturoidut lainat (>12 kk)
- lyhyen ja pitkän koron rahasto-osuudet
- muut kuin pörssiosakesidonnaiset rahasto-osuudet (esim. asunto-, tontti-, infrarahastot)

Sijoitukset ilman aika-, määrä- tai osapuolirajoituksia:

- Pankkitilit
- Rahamarkkinatalletukset
- Valtion ja suomalaisten kuntien sekä niihin rinnastettavien osapuolten kunta-, yritys- tai sijoitustodistukset tai velkakirjat

Sijoitukset hajautetaan siten, että keskimääräisestä kassavarannosta:

A: enintään 20 % on sijoitettuna yhden osapuolen velkakirja- ym. sijoituksiin:

- Rahalaitosten sijoitustodistukset
- Rahalaitosten takaamat sijoituskohteet
- Luottokelpoisuudeltaan Suomessa toimivia rahoituslaitoksia vastaavien vakavaraisten yritysten ja muiden vastaavien osapuolten tarjoamat sijoituskohteet
- lyhyen koron rahastot

B: enintään 10 % on sijoitettuna yhden osapuolen velkakirja- ym. sijoituksiin:

- Pääomalainat
- Muiden kuin edellä mainittujen (rahalaitosten, valtion, kuntien tai niihin rinnastettavien, rahalaitosten takaamien, rahalaitoksia vastaavien vakavaraisten yritysten tai muiden vastaavien) osapuolten tarjoamat sijoituskohteet

C: enintään 20 % on sijoitettuna yli vuoden päästä erääntyviin sijoitusinstrumentteihin

- Pois lukien sijoitukset, jotka edellä määritelty ilman aikarajoitusta.

Pitkäaikaisten sijoitusten määrää rajoitetaan, koska kaupungin kassavarannon koko vaihtelee suurten kassasta maksujen ja kassaan maksujen vuoksi. Erityiskatteisten ja omien rahastovarojen osalta tästä rajoituksesta voidaan poiketa rahastojen omien sääntöjen puitteissa.

Strukturoidut sijoitukset ovat arvopapereita (lainoja) tai talletuksia, joissa on korkosidonnainen osa sekä riskillinen johdannaisosa tai pelkästään johdannaisosa. Sijoituksen tuotto on sidottu kohde-etuuden (esim. korko, rahasto, valuutta, osake, jne.) kehitykseen. Strukturoidut sijoitukset ovat pääomaturvattuja tai ilman pääomasuojaa. Kaupunki voi sijoittaa vain pääomaturvattuihin strukturoituihin lainoihin (korkoinstrumentit).

Lahden kaupunki ei sijoita kassavaroja osakkeisiin tai arvopapereihin, joiden hinta määräytyy osakemarkkinoiden perusteella. Konserniyhtiöiden osalta asiasta säädetään lisäksi konserniohjeessa.

Lahden kaupunki ei myöskään sijoita hedge- ja vipurahastoihin, jotka sijoittavat korkosijoitusten lisäksi osakkeisiin ja muihin omaisuuslajeihin sekä käyttävät johdannaisopimuksia lisätuoton tavoitteluun. Samoin pörssinoteeratut indeksirahastot ns. EFT-rahastot eivät kuulu kaupungin sijoituskohteisiin.

Kaupunginhallitus päättää sijoituskohteille asetettavista tarkemmista rajoista ja rajoitteista. Kaupunginjohtaja ja konsernipalvelujohtaja voivat antaa yksityiskohtaisia ohjeita sijoitustoiminnasta poikkeuksellisessa markkinatilanteessa.

Kassavarojen ylittäessä pitkällä aikavälillä pysyvästi maksuvalmiuden ylläpidon edellyttämän tason, erotetaan ylittävät varat kassavarannosta. Valtuusto päättää erikseen näitä varoja koskevista sijoitustoiminnan periaatteista.

3.5 Sijoitustoiminnan raportointi

Sijoitustoiminnasta raportoidaan talouden raportoinnin yhteydessä kaupunginhallitukselle neljännesvuosittain. Lyhytaikaisen kassavarannon sijoittamisesta raportoidaan säännöllisesti kaupunginhallitukselle. Tarkempia raportointiin liittyviä oheistuksia voidaan antaa talousarvion toimeenpano-ohjeissa ja kaupunginhallituksen toimialan käyttösuunnitelmassa.

3.6 Vastuullisen sijoittamisen periaatteet

Sijoitustoiminnassa on otetaan huomioon kaupunkiin kohdistuvat yhteiskunnalliset velvoitteet ja julkisen hallinnon toimintaperiaatteet. Valitun sijoituskohteen toimiala ja toimintatavat eivät voi olla ristiriidassa kaupungin toiminnassa hyväksytyjen arvojen ja menettelytapojen kanssa. Sijoituspäätöksissä kuntalaisten hyvinvoinnin ja kestävä kehityksen edistäminen sekä toiminnan jatkuvuuden turvaaminen asetetaan lyhyen aikavälin tuottovaatimusten edelle.

Kaupunki ei tee suoria sijoituksia ase-, tupakka-, pornografia- tai alkoholiteollisuutta harjoittaviin yrityksiin. Lisäksi kaupunki välttää sijoitustoiminnassaan yrityksiä tai maita, jotka eivät kunnioita ihmisoikeuksia, YK:n määrittelemiä perusoikeuksia tai jotka toimivat vastuuttomasti ympäristöä vahingoittavalla tavalla.

Vastuullisessa sijoitustoiminnassa arvovalinnat koskevat myös keinoja ei vain päämäärää. Sijoittajalla on vastuu varojen hyvästä hoidosta ja arvonsäilymisestä. Mikäli tarkoituksellisesti tyydytään markkinatuottoa pienempään tuottoon, on myös tällaiselle sijoituspäätökselle esitettävä perustelut.

Kaupunki pyrkii valitsemaan sijoitustoiminnan palveluntarjoajiksi ja varainhoitajiksi yhteisöjä, jotka ovat allekirjoittaneet YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteet. Näissä periaatteissa otetaan huomioon ympäristöön, yhteiskuntaan ja hyvään hallintotapaan liittyvät seikat sijoituspäätöksiä tehtäessä sekä varainhoidossa (ESG= Environment, Social, Governance).